

3. Ginararu A. Vid zaborony dyskryminacii' do spryannja ravnosti: posibnyk dlja treneriv / A. Ginararu. – Zheneva: MOP, 2010. – 68 s.
4. Ginararu A. Kompleksnyj gendernyj pidhid u kolektyvnyh peregovorah / Agneshka Ginararu. – K.: MBP, 2010. – 96 s.
5. Gulevich O.A. Psihologija mezhgruppovyh otnoshenij/O.A.Gulevich. – M.:Moskovskij psihologo-social' institut,2007.–432 s.
6. Korbaneze V. Kompleksnyj g'endernyj pidhid u derzhavnij sluzhbi zajnjatosti Ukrai'ny: posibnyk dlja trenera / Valli Korbaneze; Grupa tehnicnoi' pidtrymky z pytan' gidnoi' praci ta Bjuro MOP dlja kra'i'n Central'noi' ta Shidnoi' Jevropy. – Kyi'v MBP, 2011 – 105 s.
7. Marcenjuk T. Gender dlja vsih. Vyklyk stereotypam / Tamara Marcenjuk. – K.: Osnovy, 2017. – 256 s.
8. Mat'jash O.I. Mezhlichnostnaja kommunikacija: teorija i zhizn' / O.I. Mat'jash, V.M. Pogol'sha, N.V. Kazarinova, S. Bibi, Zh.V. Zarickaja. – SPb: Rech', 2011. – 560s.
9. Moiseev A.A. Rabota s vozrazhenijami i soprotivlenijami / A.A. Moiseev, Zh.V. Zav'jalova. – SPb.: Rech', 2004. – 96 s.
10. Petrov A.V. Diskussija i prinjatje reshenij v gruppe: tehnologija moderacii / A.V. Petrov. – SPb.: Rech', 2005. – 80 s.
11. Praktikum po gendernoj psihologii. / Pod red. I.S. Klecinov. – SPb.: Piter, 2009. – 480 s.
12. Sidorenko E.V. Tehnologija sozdanija treninga: ot zamysla k rezul'tatu / E.V. Sidorenko. – SPb.: Rech'. – 2008. – 329 s.
13. «Spryannja g'endernij ravnosti v osvith'omu seredovyshhi ukrai'ny»: metodychnyj posibnyk dlja fahivciv / avtors'kyj kolektyv G. Mustafajev, N. Gryshhenko. - K.: GO "Fundacija "Garmonizovane suspil'stvo". – 43 s.
14. Tkalych M.G. Psihologija gendernoi' vzajemodii' personalu organizacij : [monografija] / M.G. Tkalych. – Kyi'v-Zaporizhzhja: ZNU, 2015 – 315 s.
15. Tkalych M.G. Genderna psihologija: navch. posib. – K.: Akademydav, 2016. – 256 s.
16. Fopel' K. Tehnologija vedenija treninga. Teorija i praktika / K.Fopel'. – M.: Genezis, 2003. – 272 s.
17. Formuvannja u molodi genderno-vidpovidal'noi' povedinky (na prykladi ukraïns'kyh VNZ) : / za zag.red. N. Svitaylo– Sumy : Vydavnyctvo RA «Horoshye ljudy», 2013. – 210 s.

УДК: 378.047 : 351.74

СТАНОВЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-СТИЛЬОВОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ТА ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

І.В. Клименко

кандидат психологічних наук,

начальник Департаменту кадрового забезпечення Національної поліції України

klymenko.iv@gmail.com

Клименко І.В. Становлення індивідуально-стильової саморегуляції та толерантності до невизначеності у поліцейських в процесі професійної підготовки. У статті представлено результати дослідження взаємозв'язків індивідуально-стильової саморегуляції зі складовими толерантності до невизначеності в межах програми психологічного супроводу в процесі підготовки правоохоронців. Одним із завдань вищої професійної освіти майбутніх правоохоронців виступає необхідність навчити їх способам інтенсивного підвищення успішності своєї учбової діяльності на основі включення прихованих резервів психіки. У зв'язку з цим, актуальною представляється проблема вдосконалення учбової діяльності майбутніх правоохоронців засобами психічної саморегуляції. Обґрунтовано необхідність підвищення психічної саморегуляції курсантів за рахунок розвинутої толерантності до невизначеності у процесі професійної підготовки, що дозволяє створити сприятливі психологічні умови для комплексного вирішення проблеми адаптації курсантів, підвищення ефективності навчально-виховного процесу та формуванню професійно-важливих якостей, необхідних у майбутній професійній діяльності правоохоронця.

Ключові слова: саморегуляція, толерантність до невизначеності, курсант, індивідуально-стильова саморегуляція, правоохоронець, психологічний супровід, професійна підготовка.

Klymenko, I.V. The formation of individual-style self-regulation and tolerance to the uncertainty of policemen in the process of professional training. The article presents the results of a study of the interrelations of individual-style self-regulation with tolerance to uncertainty among the cadets in the context of the program of psychological support of vocational training of law-enforcers. Approaches to the study of personal self-regulation and tolerance to uncertainty in psychology and, in particular, in the context of the professional activities of policemen have been considered. It has been noted, that one of the tasks of professional education of future law enforcement officers is the assimilation of methods of intensive increase of the success of their educational activity on the basis of inclusion of hidden reserves of personality. In this connection, the problem of increasing the effectiveness of the training activity of future policemen through improving their psychic self-regulation becomes particularly topical. The study involved cadets of the Kharkov National University of Internal Affairs. Two groups were formed: the first group – cadets, who are trained in the psychological support program; the second group was cadets, who are trained under usual conditions. As a psychodiagnostic tool, the following methods were used: the scales of tolerance and intolerance to the uncertainty of S. Badner's questionnaire (modification by T. Kornilova and M. Chumakova) and the questionnaire "Style of self-regulation of behavior" (V. Morosanova). It has been shown, that psychological support contributes to the development of cadets' tolerance for uncertainty as a necessary characteristic associated with the ability to withstand uncertainty, unstructuredness, unpredictability of the situation and at the same time to maintain efficiency and emotional, psychological resistance. It has been emphasized, that the profession of the law enforcer is connected with work in a situation of uncertainty, and therefore, it is the ability to cope with uncertainty that is one of the key skills in future policemen, that ensures successful professional socialization

and professional self-development of the future law enforcement officer. The necessity of improving the individual-style self-regulation of cadets due to the formed tolerance for uncertainty in the process of vocational training is grounded, which in turn makes it possible to create favorable psychological conditions for a comprehensive solution of the problem of cadets' adaptation, increase the efficiency of the educational process and the formation of professionally important qualities necessary in the future professional activity of the law enforcer.

Keywords: self-regulation, tolerance to uncertainty, cadets, individual-style self-regulation, policemen, psychological support, vocational training.

Постановка проблеми. Положення людини в умовах невизначеності вимагає від неї розвитку особливих умінь. Одна з провідних ролей в подоланні ситуацій невизначеності належить саморегуляції, в процесі якої розкриваються індивідуально-психофізіологічні і особистісні адаптаційні ресурси людини, що забезпечують можливість їх ефективного подолання. Іншими словами, механізми саморегуляції спрямовані на формування у людини моделей адекватної поведінки в умовах психоемоційної напруги, а також на підвищення ефективності діяльності в різних ситуаціях.

Розгляд толерантності до невизначеності як риси особистості припускає погляд на цей конструкт як стабільний в часі, який змінюється лише під впливом нового досвіду або цілеспрямованої активності самого суб'єкта.

Толерантність до невизначеності не просто пов'язана з різними рисами або поведінковими симптомами, а також бере активну участь в динамічних процесах, пов'язаних з подоланням або породженням невизначеності (передусім на когнітивному рівні) шляхом зміни існуючих уявлень і концептів, а також шляхом створення нових. Проте, вивчення толерантності до невизначеності у взаємозв'язку з іншими психологічними феноменами, а також самого процесу толерування невизначеності і побудови моделей цього процесу представляється актуальним завданням через якісні зміни які вже пройшли і відбуваються у сучасному світі [6, с.43-52].

До того ж, складність та напруженість навчання підвищує вимоги до адаптивних можливостей курсантів і як наслідок потребує пошуку нових шляхів їх мобілізації. Одним із напрямків підвищення ефективності адаптації курсантів є розвиток їх психічної саморегуляції.

Ефективність професійної діяльності поліцейських передбачає не тільки наявність у них необхідних знань, умінь та навичок, але й високий рівень саморегуляції власної активності, що привертає увагу до проблеми розвитку саморегуляції поведінки й діяльності у майбутніх правоохоронців.

У психологічних дослідженнях під саморегуляцією розуміється системне, багаторівневе утворення, що функціонально присутнє на різних рівнях аналізу психічного і виявляється в життєдіяльності людини як психічний механізм, що забезпечує управління фізіологічними та психологічними станами, поведінкою, вчинками, діяльністю відповідно до вимог оточуючого середовища або діяльності, а також з метою забезпечення і визначення форм власної активності [8]. В. Рогачовим та І. Конопльовою зазначається, що саморегуляція поведінки поліцейських є одним із найважливіших чинників забезпечення надійності, ефективності й успіху професійної діяльності майбутніх правоохоронців [11]. Все це можливо успішно вирішити за допомогою психологічного супроводу підготовки курсантів. Одним з основних завдань психологічного супроводу є цілеспрямована сприяння курсантам в розвитку саморегуляції суб'єкта діяльності (професійної та навчальної), згідно з якою вона розглядається як процес, що заснований на інтелектуально-особистісних можливостях індивідуальності, інтегрованих суб'єктом для забезпечення цілеспрямованості та успішності діяльності. Реалізація цих завдань може бути здійснена за допомогою створення спеціальних умов, спрямованих на розвиток внутрішньої і зовнішньої самоорганізації майбутнього офіцера, активно перетворюючого відношення до отримуваної інформації, здатності вибудувувати індивідуальну траєкторію самонавчання.

В умовах реформування поліції України підвищились вимоги до професійно-психологічної підготовки працівників МВС України. Адже правоохоронці виконують відповідальні завдання в складних умовах постійного впливу психогенних факторів: небезпеки, поєднаної з ризиком для життя, напруженої роботи уваги, необхідності безупинного аналізу швидкоплинних ситуацій, що вимагає від них мобілізації всіх психічних і фізичних можливостей. Наукові дані і наявний позитивний досвід вказують на необхідність введення спеціальних форм і методів цілеспрямованого підвищення психологічної підготовленості в системі професійного навчання.

Цілеспрямований процес впливу на поліцейських по формуванню та розвитку необхідних особистісних якостей обумовлює успішне, ефективне виконання оперативно-службових завдань [10, с.4].

Одним з завдань вищої професійної освіти майбутніх правоохоронців виступає необхідність навчити їх способам інтенсивного підвищення успішності своєї учбової діяльності на основі включення прихованих резервів психіки. У зв'язку з цим, актуальною представляється проблема вдосконалення учбової діяльності майбутніх правоохоронців засобами психічної саморегуляції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Положення теорії психічної саморегуляції людини розвивалися в межах різних методологічних підходів: системного та функціонального (П. Анохін, О. Конопкін, В. Мерлін, В. Русалов, та ін.), мотиваційного та регуляційного (Г. Айзенк, Л. Виготський, К. Левін, В. Франкл, та ін.), соціально-когнітивного та диспозиційного (Д. Аткинсон, А. Бандура, Д. Макклеланд, Дж. Роттер, Д. Узнадзе, Г. Хекхаузен, та ін.).

У військовій психології проблема психічної саморегуляції розглядалась у напрямку забезпечення емоційно-вольової стійкості військовослужбовців (В. Бодров, О. Караяні, В. Лефтеров, О. Маклаков, О. Тімченко, та ін.). Проблема саморегуляції поведінки службовців правоохоронної системи в умовах впливу екстремальних факторів була розглянута в роботах Л. Алексеевої, В. Лебедева, І. Конопльової, Ю. Калягіна, Л. Геляхової, Л. Дикої, В. Рогачова, Ю. Хрусталеvim, С. Колесова, О. Плотко, Т. Славнової, та ін..

Здатність до саморегуляції психічних станів обумовлює успішність і безпечність службової діяльності правоохоронця, його адаптивність до різних життєвих ситуацій, адекватність поведінки в них, а також здатність до когнітивного оцінювання можливих екстремальних ситуацій і вироблення відповідних стратегій поведінки; здатність до емоційно-вольової саморегуляції в стресових ситуаціях та екстремальних умовах [4, с.134].

Саморегуляція являє собою системно організований процес внутрішньої психічної активності людини з ініціації, побудови, підтримки та управління різними видами й формами довільної активності, вона безпосередньо реалізує досягнення прийнятих людиною цілей [1, с.42].

Згідно точок зору О. Конопкіна, В. Моросанової та О. Осницького, саморегуляція представляє з себе процеси ініціації й висунення суб'єктом цілей активності, а також управління досягненням цих цілей. Процеси саморегуляції розглядаються цими авторами як внутрішня цілеспрямована активність людини, яка реалізується за рахунок системної участі різних процесів, явищ і рівнів психіки. Предметом психології саморегуляції є інтеграційні психічні явища і процеси, що забезпечують самоорганізацію різних видів психічної активності людини, цілісність її індивідуальності й особистості [9, с.22-23].

Володіння навичками довільної саморегуляції свідчить про можливість і вміння усвідомлювати свої цілі, будувати систему дій, спрямованих на досягнення цих цілей, моделювати умови навколишньої дійсності для оптимального вирішення своїх проблем, контролювати, коригувати програму дії залежно від ситуацій, які складаються, що говорить про високий рівень пластичності людини, пристосованості, адаптованості до навколишньої дійсності [4, с.134]. Саморегуляція та самоконтроль фахівця забезпечують характер його професійної взаємодії, поведінки в повсякденній та екстремальній обстановці, особливості реагування на обставини, що склалися.

Вивчення толерантності до невизначеності є недостатньо розробленою проблематикою у сучасній психологічній науці в Україні і має велике практичне значення для професійного розвитку майбутніх правоохоронців, отже виникає потреба у її всебічному теоретичному та емпіричному дослідженні.

Толерантність до невизначеності – це науковий конструкт, що має безліч трактувань. У сучасній психології виділяється ряд підходів, що склалися при вивченні цього феномену: толерантність до невизначеності як риса особистості; толерантність до невизначеності як ситуаційно-специфічна установка; толерантність до невизначеності як метакогнітивний процес і навичка [6, с.44].

Поняття толерантності до невизначеності було введено в середині минулого століття в теорії Т. Адорно і його колег (Р. Сенфорд, І. Френкель-Брунsvік, Д. Левінсон) і трактувалося, як здатність справлятися із складністю навколишнього світу. Найчастіше толерантність до невизначеності трактується як стійку рису особистості, тобто як загальний спосіб реагування на ситуації невизначеності і перебування в них. У загальному випадку вона розглядається як біполярний вимір, на одному полюсі якого знаходиться толерантність до невизначеності, а на іншому –

інтолерантність, тобто нездатність переносити невизначеність [7].

Вивченню толерантності до невизначеності на пострадянському просторі стали приділяти увагу лише в останні роки (Е. Луковицька, П. Лушин, Н. Шалаєв). У дослідженнях розглядаються, головним чином, теоретичні питання в контексті формування дивергентного мислення учнів старших класів (К. Дрязгунов), проблематики творчої обдарованості (Е. Носенко, М. Шаповал) та креативності (К. Стойчева), ефективного консультування (Р. Кочунас), виховання толерантності (М. Міріманова, О. Обухов), адаптації вчених до соціальних змін (А. Приходько), дослідження художньої комунікації (Н. Белова) та інші. Зазначена проблематика також має багато спільного з вивченням ризику (В. Петровський, В. Калін).

Проблема невизначеності обговорюється у сучасній науці у різних контекстах. Так, у роботах дослідників виділено ряд характеристик невизначених ситуацій, до найбільш поширених і істотних з яких можна віднести новизну, суперечливість, складність (С. Баднер); множинність можливостей, виборів і рішень; непередбачуваність – неможливість прогнозу розвитку, невідомість ймовірності події, сприймається відсутність причинно-наслідкових закономірностей; неконтрольованість – суб'єктивну неможливість управляти розвитком подій, протистояти несподіванкам, передбачати їх. А. Корпов відносить толерантність до невизначеності до інтегральних здібностей, розташованими між загальними і спеціальними, включаючи також в цю групу здатність до цілепокладання, прогнозування, ухвалення рішень і самоконтролю.

Показано також, що невизначеність виникає внаслідок неможливості категоризувати ситуацію через відсутність інформації (Є. Луковицька), підкреслюються труднощі визначення її значення у зв'язку з відсутністю готових схем інтерпретації (Р. Лазарус). Також недостатньо досліджений зв'язок між тим, як людина інтерпретує ситуацію життєвої невизначеності, і особливостями поведінки в ній. Зазначається лише, що на поведінку впливає здатність до пошуку адекватної інформації та екстраполяції, вміння прогнозувати толерантність до невизначеності [5, с.157].

Професійна толерантність є провідною професійною якістю курсантів – майбутніх правоохоронців, що забезпечує гуманне професійне спілкування, формування стійкості до дії несприятливих чинників професійного середовища, збереження власних психологічних ресурсів і вироблення компетенцій в подоланні труднощів в різних сферах психічної діяльності. Толерантність, як властивість особистості, дозволяє майбутньому правоохоронцю залишатися стійким при дії фрустраторів, досягати взаємного розуміння і узгодження різного роду інтересів і точок зору без застосування тиску, переважно методами роз'яснення і переконання, а також утримуватися від спричинення шкоди усім і самому собі. А, оскільки професія правоохоронця пов'язана з роботою в ситуації невизначеності, то саме здатність справлятися з невизначеністю є одним з ключових умінь в діяльності майбутніх правоохоронців і пов'язана з професійною соціалізацією і професійним саморозвитком майбутнього правоохоронця.

Таким чином, актуальність дослідження визначається важливістю аналізу специфіки толерантності до невизначеності в контексті індивідуально-стильової саморегуляції особистості, оскільки професійна діяльність майбутніх правоохоронців обумовлена особливостями взаємодії з іншими людьми, специфікою саморегуляції діяльності і способами поведінки в стресовій ситуації.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. У дослідженні брали участь курсанти Харківського національного університету внутрішніх справ. У ході дослідження були виділені дві групи курсантів: перша група – курсанти, які навчаються в межах програми психологічного супроводу; друга група – курсанти, які навчаються у звичайних умовах. У якості психодіагностичного інструменту було використано наступні методики: шкали толерантності та інтолерантності до невизначеності в модифікації опитувальника С. Баднера (Т. Корнілова, М. Чумакова) та опитувальник «Стиль саморегуляції поведінки» (В. Моросанова).

Саморегуляція як поняття фокусує полюс подолання невизначеності і здійснюється за допомогою динамічних регулятивних систем, які є новоутвореннями походу рішень і виборів людини [2].

В цілому, для толерантної до невизначеності особистості характерним є: відношення до невизначених ситуацій; почуття комфорту у момент перебування у невизначеній ситуації; сприймання невизначених ситуацій як бажаних; здатність розмірковувати над проблемою, навіть якщо є невідомими усі фактори та можливі наслідки прийняття рішення; здатність приймати конфлікт та напруження, що виникають у невизначених ситуаціях; здатність опиратись відсутності

зв'язку та логіки у інформації що надходить; здатність приймати невідоме; здатність сприймати нові, незнайомі та ризиковані ситуації як стимулюючі; готовність пристосуватись до невизначеної ситуації чи ідеї [3].

Взаємозв'язки індивідуально-стильової саморегуляції зі складовими толерантності до невизначеності у курсантів, які навчаються у звичайних умовах надано у табл. 1. Дані, представлені у табл. 1, свідчать про наявність прямого значущого взаємозв'язку між шкалами «Міжособистісна інтолерантність до невизначеності» та «Планування» ($r = 0.459$, $p \leq 0.05$). Дані показники свідчать про те, що в групі у курсантів, які навчаються в звичайних умовах із зростанням міжособистісної інтолерантності до невизначеності підвищується схильність до визначення та утримання своїх цілей, сформованість потреби в усвідомленому плануванні діяльності, плани в цьому випадку реалістичні, деталізовані, ієрархічні і стійкі, цілі діяльності висувуються самостійно.

Таблиця 1

**Взаємозв'язки індивідуально-стильової саморегуляції
зі складовими толерантності до невизначеності у курсантів, які навчаються у звичайних умовах (r)**

Шкали	Толерантність до невизначеності	Інтолерантність до невизначеності	Міжособистісна інтолерантність до невизначеності
Планування	-0.198	-0.076	0.459*
Моделювання	0.441*	-0.297	0.021
Програмування	0.039	0.003	-0.217
Оцінювання результатів	-0.054	-0.065	0.066
Гнучкість	-0.045	-0.208	-0.221
Самостійність	0.194	0.027	-0.063

* - ≤ 0.05

Відносно отриманого позитивного зв'язку між шкалами «Толерантності до невизначеності» та «Моделювання» ($r = 0.441$, $p \leq 0.05$): ці дані показують, що із зростанням у курсантів, які навчаються в звичайних умовах схильності до змін, новизни та оригінальності, готовності йти невторованими шляхами і віддавати перевагу більш складним завданням, тим більш розвинутими стають уявлення про систему зовнішніх і внутрішніх значущих умов, міру їх усвідомлення, деталізованість та адекватність. Відносно інших показників кореляційних зв'язків не було зареєстровано.

Взаємозв'язки індивідуально-стильової саморегуляції зі складовими до невизначеності у курсантів, які навчаються в мажах психологічного супроводу надано у табл. 2.

Таблиця 2

Взаємозв'язки індивідуально-стильової саморегуляції зі складовими толерантності до невизначеності у курсантів, які навчаються в межах психологічного супроводу (r)

Шкали	Толерантність до невизначеності	Інтолерантність	Міжособистісна інтолерантність до невизначеності
Планування	0.170	-0.114	-0.090
Моделювання	-0.211	-0.069	0.499*
Програмування	0.096	-0.358*	-0.010
Оцінювання результатів	0.195	0.147	-0.302
Гнучкість	0.112	-0.345*	-0.109
Самостійність	0.302	0.234	0.102

* - ≤ 0.05

Дані представлені у табл. 2, свідчать про наявний прямий значущий взаємозв'язок між шкалами «Міжособистісна інтолерантність до невизначеності» та шкалою «Моделювання» ($r=0.499$, $p \leq 0.05$). В групі у курсантів, які навчаються в межах психологічного супроводу, із посиленням прагнення до ясності та контролю в міжособистісних відносинах зростає схильність до здатності виділяти значущі умови досягнення цілей як у поточній ситуації, так і в майбутньому.

Також встановлено зворотній значущий взаємозв'язок між шкалою «Інтолерантність» та шкалами «Програмування» ($r = -0.358, p < 0.05$) і «Гнучкість» ($r = -0.45, p < 0.05$). Це свідчить про те, що у курсантів, які навчаються в межах психологічного супроводу із зростанням інтолерантності знижується схильність до усвідомленого планування власних дій, сформованості потреб в обмірковуванні здійснюваної поведінки задля досягнення окремих цілей, а також, зменшується здатність у разі виникнення непередбачуваних обставин легко змінювати плани і програми виконавських дій і поведінки, швидко оцінювати зміну значущих умов і перебудувати програму дій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, досліджування взаємозв'язків індивідуально-стильової саморегуляції зі складовими толерантності до невизначеності у курсантів з різними умовами навчання дозволило виявити наступне: із зростанням вираженості у курсантів, які навчаються у звичайних умовах такого компонента саморегуляції як «Планування», збільшується дискомфорт у разі невизначеності відносин з іншими. Також цій групі курсантів, чим більш притаманним є прагнення до змін, новизни та оригінальності, віддавати перевагу більш складним завданням, тим більше у них розвинутою стає потреба в усвідомленому плануванні діяльності, плани в цьому випадку реалістичні, деталізовані, ієрархічні і стійкі, цілі діяльності висувуються самостійно.

Відносно курсантів, які навчаються в межах психологічного супроводу, із посиленням бажання до ясності і контролю в міжособистісних відносинах, дискомфорту у разі невизначеності відносин з іншими, зростає схильність до здатності виділяти значущі умови досягнення цілей як у поточній ситуації, так і в перспективному майбутньому. Також курсантам, які навчаються в межах психологічного супроводу із зростанням гнучкості адекватно реагувати на швидку зміну подій і успішно вирішувати поставлену задачу в ситуації ризику, а також із підвищенням потреби продумувати та розробляти способи своїх дій і поведінки для досягнення намічених цілей, зменшується прагнення до ясності, впорядкованості в усьому і неприйняття невизначеності, припущення про головну роль правил і принципів, дихотомічний розподіл правильних і неправильних способів, думок і цінностей.

Реалізація основних напрямків підвищення психічної саморегуляції курсантів за рахунок розвинутої толерантності до невизначеності у процесі професійної підготовки дозволяє створити сприятливі психологічні умови для комплексного вирішення проблеми адаптації курсантів, підвищення ефективності навчально-виховного процесу та створення конкурентного простору в процесі їх навчання, психологічної підтримки особистісного розвитку курсантів як чинника формування ефективних стратегій психічної саморегуляції, професійно-важливих якостей необхідних у майбутній професійній діяльності правоохоронця.

Список використаних джерел

1. Злоказов К.В. Проблема деструктивного поведіння сотрудников ОВД. / К.В.Злоказов, В.К. Куликов // Психопедагогика в правоохранительных органах. 2007. - № 3. - С. 41-44.
2. Корнилова Т.В. Саморегуляция и личностно-мотивационная регуляция принятия решений / Т.В.Корнилова // Субъект и личность в психологии саморегуляции / под ред. В.И. Моросановой. – Ставрополь, 2007. – С. 181-194.
3. Корнилова Т.В. Соотношение уровней нравственного самосознания личности, эмоционального интеллекта и принятия неопределенности / Т.В.Корнилова, Е.В.Новотоцка -Власова //Вопросы психологии. – 2009. - №6. – С.6170.
4. Кудар К.В. Особливості саморегуляції поведінки у співробітників правоохоронних органів після виконання службово-бойової діяльності / К.В. Кудар // Право і безпека. – 2016. – № 3. – С. 133-139.
5. Ламаш І.В. Психологічні особливості працівників ДСНСУ з різним рівнем толерантності до невизначеності / І.В. Ламаш, Т.В. Селюкова // Проблеми екстремальної та кризової психології. - 2013. - Вип. 13. - С. 154-169.
6. Леонов И.Н. Толерантность к неопределенности как психологический феномен: История становления конструкта. / И.Н. Леонов // Вестник Удмуртского университета философия. Психология. Педагогика – 2014. – Вып. 4 С.43-52.
7. Любарт Т. Психология креативности / [Т. Любарт, К. Муширу, С. Торджман, Ф. Зенасни]. Серия: Университетское образование. М.: Когито-Центр, 2009. – 216 с.
8. Меднікова Г.І. Особливості взаємозв'язку та взаємовпливу особистісної саморегуляції студентів і їхнього ставлення до себе / Г.І. Меднікова // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – 2013. - №3 (33). – С. 222-227.
9. Олефір В.О. Психологія саморегуляції суб'єкта діяльності :... доктора психол. наук : 19.00.01 / Олефір Валерій Олександрович. – Харків, 2016. - 361с.
10. Психологічне забезпечення оперативної-службової діяльності працівників міліції. Частина 7. Тренінгові технології формування професійно значущих якостей працівника ОВС. Навч.-метод. посібн. / Д. О. Александров, О. А. Левенець. - К.: Національна академія внутрішніх справ, 2015. – 127 с.
11. Рогачев В. А. Взаимосвязь копинг-стратегий сотрудников правоохранительных органов со стилевыми особенностями саморегуляции / В.А. Рогачев, И.Н. Коноплева // Психология и право. – 2015. - №1. – С. 129-146.

References transliterated

1. Zlokazov K. V. Problema destruktivnogo povedeniya sotrudnykov OVD. / K.V.Zlokazov, V.K. Kulykov // Psykhopedagogika v pravooxranitel'nykh organax. 2007. # 3. S. 41–44.
2. Korniyova T. V. Samoregulyatsiya y' lychnostno-motyvacynnaia regulyatsiya pry'nyaty'ya resheny'j / T. V. Korniyova // Sub'ekt y' lychnost' v psykhology' samoregulyatsy' / pod red. V. Y'. Morosanovoj. – Stavropol', 2007. - S. 181–194.
3. Korniyova T. V. Sootnosheny'e urovnej npravstvennogo samosoznaniya lychnosty', emotsional'nogo y'ntellekta y' pry'nyaty'ya neopredelennosty' / T. V. Korniyova, E. V. Novotoczkaya - Vlasova // Voprosy psykhology'. - 2009. - # 6. - S. 61–70.
4. Kudar K. V. Osobly'vosti samoregulyatsiyi povedinky' u spivrobotny'kiv pravooxoronny'x organiv pislya vy'konannya sluzhbovo-bojovoyi diyal'nosti / K. V. Kudar // Pravo i bezpeka. – 2016. – # 3. – S. 133-139.
5. Lamash I. V. Psykholichni osobly'vosti pracivny'kiv DSNSU z rizny'm rivnem tolerantnosti do nevy'znachenosti / I. V. Lamash, T. V. Selyukova // Problemy' ekstremal'noyi ta kry'zovoyi psykhologyi. - 2013. - Vy'p. 13. - S. 154-169.
6. Leonov Y'. N. Tolerantnost' k neopredelennosty' kak psykhology'chesky'j fenomen: Y'story'ya stanovleny'ya konstrukta. / Y'. N. Leonov // Vestny'k Udmurtskogo uny'versyteta FY'LOSOFY'Ya. PSY'XOLOGY'Ya. PEDAGOGY'KA 2014. Vp. 4 S.43-52.
7. Lyubart T. Psykhology'ya kreaty'vnosty' / [T. Lyubart, K. Mushy'ru, S. Tordzhman, F. Zenasny']. Sery'ya: Uny'versy'tetskoie obrazovany'e. M.: Kogy'to-Centr, 2009. — 216 s.
8. Mednikova G. I. Osobly'vosti vzayemozv'yazku ta vzayemovply'vu osoby'stisnoyi samoregulyatsiyi studentiv i yixn'ogo stavlennya do sebe / G. I. Mednikova // Osvita regionu: politologiya, psykhologyia, komunikatsiyi. – 2013. - #3 (33). – S. 222-227.
9. Olefir V. O. Psykhologyia samoregulyatsiyi sub'yekta diyal'nosti ... doktora psy'xol. nauk : 19.00.01 / Olefir Valerij Oleksandrovy'ch . – Xarkiv, 2016. - 361s.
10. Psykholichne zabezpechennya operaty'vno-sluzhbovoyi diyal'nosti pracivny'kiv militsiyi. Chasty'na 7. Treningovi tekhnologyi formuvannya profesijno znachushhy'x yakostej pracivny'ka OVS. Navch.-metod. posibn. / D. O. Aleksandrov, O. A. Levenecz'. - K.: Nacional'na akademiya vnutrishnix sprav, 2015.- 127s.
11. Rogachev V. A. Vzay'mosvyaz' kopy'ng-strategy'j sotrudny'kov pravooxranitel'nykh organov so sty'levymy' osobennostyamy' samoregulyatsy' / V.A. Rogachev, Y'.N. Konopleva // Psykhology'ya y' pravo. - 2015. - #1. - S. 129–146.

УДК 159.923.32 : 17.022.1

ПРОБЛЕМА ЦІННОСТЕЙ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ КОНСТРУКТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Г.В. Коваль

аспірант кафедри психології Запорізького національного університету

Gennadiy83zp@i.ua

Коваль Г.В. Проблема цінностей як міждисциплінарний конструкт соціально-гуманітарного знання. В статті формулюється та розглядається проблематика ціннісних утворень як міждисциплінарного конструкту соціально-гуманітарного знання. Обґрунтовується міждисциплінарний характер проблеми цінностей. Узагальнюються конкретно-наукові інтерпретації проблеми цінностей в межах філософського, культурологічного, соціологічного, соціально-психологічного та загально-психологічного підходів. Відмічається специфіка загально-психологічної інтерпретації проблеми цінностей. Яка полягає у віднесенні цінності до активаційних та регуляторних чинників активності. Та як результат – включення ціннісного утворення в мотиваційно-сміслову сферу особистості. Що досягається за рахунок функціонального аналізу ціннісного утворення. В той же час, таке включення актуалізує необхідність диференційного аналізу таких понять як цінність, благо, оцінка, смисл, мотив тощо. А також необхідність структурного аналізу. Адже в контексті розуміння цінності як предмету атрибуції існує необхідність досліджувати не важливість того або іншого блага, а механізм творення важливості.

Ключові слова: цінність, ціннісне утворення, атрибуція цінностей, проблема цінностей, оцінка, благо.

Koval, H.V. The problem of value as an interdisciplinary construct in socio-humanitarian knowledge. The problem of value formations as an interdisciplinary construct socio-humanitarian knowledge has been formulated and considered in the article. The interdisciplinary character of the problem of value has been substantiated. The concrete-scientific interpretations of the problem of values within the limits of philosophical, cultural, sociological, socio-psychological and general-psychological approach have been summarized. The specificity of the general-psychological interpretation of the problem of value has been noted. This specificity lies in tagged of the value as regulatory and activation factors of activity. As a result, the value is included in the motivational-meaning sphere of personality. That is attained through functional analysis of value formations. At the same time, such an inclusion is actualizes the need for a differential analysis of such notions as value, good, evaluation, meaning, motive etc. Also the context of understanding the value as a subject of attribution causes the need for structural analysis, because the practice to distinguish values in the social, personal and subject environments lead to study of not values as such, but the study of importance as the property of one or another good. At the same time, it seems probable that structural analysis in conjunction with a differential analysis will allow distinguishing not the importance of one or another good, but the mechanism of creation of importance.

Keywords: value, value formations, attribution of values, problem of values, evaluation, good.